

References:

1. Alekseev A.P., Alekseeva I.Yu. Information Warfare in the Information Society [Electronic resource] / Alekseev Aleksandr, Alekseeva Irina // *Voprosy Filosofii* 2016. – No. 11. – Mode of access to the journal: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1531.
2. Grinyaev S.N. Battlefield Cyberspace: Theory, Expedients, Resources, Methods and Systems of the Information Warfare management / Grinyaev Sergei. – Minsk: Kharvest, 2004. – 448 p.
3. Dubov D.V. Cyberspace as a new dimension of geopolitical rivalry: monograph / Dmytro Dubov. – Kyiv: The National Institute for Strategic Studies, 2014 – 328 p.

Павлишин Л. Г.

lyudpavl@gmail.com

доктор філософських наук, професор кафедри філософії
та суспільних наук історичного факультету
Тернопільського національного педагогічного
університету м.Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ НЕКЛАСИЧНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ

Уявлення про суспільство як єдиний організм є результатом тривалого розвитку філософської думки. Ідея щодо системності у природі та суспільстві виникла в античній філософії у вигляді загальної концепції про впорядкованість, цілісність буття. Проблема системності суспільного життя була у центрі уваги таких видатних мислителів XIX – XX ст., як О. Конт, Г. Спенсер, К. Маркс, Е. Дюркгейм, М. Вебер, П. Сорокін, Т. Парсонс. Соціальна сутність людини визначається через свідомість, духовне життя, здатність створювати знаряддя праці, шедеври культури та вміння використовувати їх за призначенням. Людина володіє певними біологічними особливостями, специфіка яких проявляється на молекулярному, клітинному, організмовому та популяційному рівнях. Соціальне формувало їхню структуру в процесі антропосоціогенезу та впливає на них донині.

Важливим є той факт, що в умовах розвитку філософської думки вагоме місце посідає соціально-філософська проблематика, поєднана з проблематикою антропологічною. Увага мислителів завжди прикута до людини як джерела суспільних змін, особистості, що здатна творити себе саму, духовно і фізично еволюціонувати. Всі суспільно-політичні колізії початку XX ст. розглядалися крізь призму соціально зорієнтованої людини, оскільки лише тільки їй під силу розв'язати складні проблеми, що постають у суспільстві. Створюючи культурні цінності, вона таким чином сприяє як удосконаленню суспільства, так і самої себе. Людина як істота, що потребує постійного руху вперед, не дозволяє суспільству, природі, світові бути певними «застиглими» феноменами, сприяє їхньому розвитку, змінам, які є запорукою нового і непізаного. В умовах суспільно-політичних перетворень, коли вирішуються доленосні питання, пов'язані з проблемами суспільства майбутнього, народу і нації, державотворення, соціально-філософська проблематика виходить на перший план, оскільки дає змогу філософському осмислити громадську діяльність людини, її потенціал, внутрішні і зовнішні сили, оцінити її значущість як культуротворчої істоти. Руйнування старого і створення нового неможливе без людини як носія цінностей, неповторної і унікальної особистості, що впродовж усього свого існування перебуває на межі життя і смерті, добра і зла, істини і хибі тощо.

Проблема суспільства, його регрес і можливий прогрес були у полі зору Ф.Ніцше. На його думку, у тогочасному суспільстві відбувався духовний переворот. Ніцше був закоханий у життя могутнє, а не таке, що ледве жевріє і дихає холодом смутку і тривоги. Німецький філософ хотів знайти відраду для своєї душі у думці про вічне ворття, а тому, уважно вивчивши «Курс філософії» О. Дюрінга, зацікавився ідеєю про те, що світовий процес є циклічним

повторенням того, що вже колись відбувалося. Ніцше зробив висновок про те, що буття, не переходячи у небуття, знову повторюється, а, отже, здійснюється вічне вороття. Якщо життя «може удосконалюватись в думці моралі панів, то воно варте того, щоб бути знову прожитим і думка про вічне вороття втрачає свій образливий характер і гнітючу важкість» [1, 72]. Якщо людина стає творцем свого життя, звістка про вічне вороття для неї є великою втіхою. Людина розуміє, що творить щось вічне і тому може врятуватись від закону перебігу речей і смерті. Проте вічне вороття прирече на загибель слабших. «Найбільш нездоровий рід людей у Європі (в усіх прошарках) – ґрунт для нігілізму: вони сприймуть віру у вічне вороття як прокляття» [2, 65]. Немає однозначного пояснення того, чому Ніцше так захопився цією ідеєю, корені якої сягають ще античності. Можливо, з цим пов'язане якимось його особисте переживання або вічне вороття було єдиною формою вічності, якої прагнув і Ніцше. Звичайно, є й такі, котрі думку про повторення одних і тих явищ вважають фантастично-нереальною. Але є й ті, які відчувають безкінечну значимість та абсолютність буття, «будь-якої, навіть найменшої частинки його: зіркові світи і найдрібніша порошок рівні на терезах вічного кругообігу» [3, 131–132]. Варто зазначити, що не лише у Ф. Ніцше, а й у С. К'єркегора були схожі думки стосовно повторення речей у світі. За словами К'єркегора, той, хто хоче повторення, і є справжньою людиною. На думку М. Шелера, лише людина може піднятися над собою, зробивши себе предметом пізнання. Процес становлення людини ніколи не припиняється, а тому «...єдиної ж ідеї людини у нас немає» [4, 133].

Оскільки Ніцше був не простим мислителем і людиною, то цілком можливо, що він, залишивши інтригу, не сказав нам, що повторення йдуть неоднаковими колами, а їх радіус весь час збільшується і, таким чином, зміцнюється внутрішнє багатство і могутність духу. І тому за цих обставин вічне вороття втрачає своє страшне обличчя і вселяє надію у щасливий прихід «надлюдини» як рушійної сили суспільного прогресу.

Використана література:

1. Кюльпе О. Современная философия в Германии / Освальд Кюльпе. – СПб.: Типография И. Н. Скороходова, 1903. – 80 с.
2. Ницше Ф. Воля к власти: опыт переоценки всех ценностей / Фридрих Ницше. – М.: REL-BOOK, 1994. – 352 с.
3. Юшкевич П. Фридрих Ницше и философия эгоизма / Павел Юшкевич // Новая жизнь. – 1911. – № 13. – С. 113–138.
4. Шелер М. Избранные произведения / Макс Шелер. – М.: Гнозис, 1994. – 490 с.

1.3. Філософські проблеми міграції і національної ідентичності

Гавриленко В.В.
Viktoriavangogh@gmail.com
аспірант кафедри філософії
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

ДО СВІТОГЛЯДУ УКРАЇНЦІВ РАНЬОМОДЕРНОЇ ДОБИ У СПОСТЕРЕЖЕННЯХ ЧУЖИНЦІВ

Осмислення національного світогляду є питанням складним, але дуже важливим та актуальним. Тим більше, якщо це світогляд, що формувався й панував у період розквіту духовної культури України – Бароко. Останні два століття ранньомодерної доби (XVII–XVIII) характеризуються не лише бурхливими подіями історичного значення, а й стрімким оновленням